

Ђорђе Ђурђевић

ПЕВАЊЕ НАДОМАК ЖИВОТА

(Драган Бошковић: *Живоџ и ја смо квиџ! viberpunk џоезија*, Културни центар Новог Сада, Нови Сад, 2020)

Оџасо сам бедра и заџисао
: џесме џосџају сџерилне
: ови сџихови су џренуџни занос на крају џосџојања џоезије.

Драган Бошковић,
„Када у излозима више не буде књига песама“

Песме без поезије, песме без песника, без лирског субјекта, песме без игде икога, без игде ичега, песме, можда, за некога, можда, за нешто, песме после трага, без трага, са оне стране трага, песме без песме, голе и босе до невидљивости, увек странци у свом непостојећем дому, увек померене у будуће себе, песме оболеле од баналности, слободне од себе и мртве за друге, не-песме су не-постојеће књиге *Живоџ и ја смо квиџ! viberpunk џоезија*, не-постојећег песника Драгана Бошковића. Ова нова књига је привид, као и све у њој, и зато њена реалност боли. А њено певање је ништа, тако што је све, све померено из себе и апокалиптички отворено, зјапеће, немо.

Почев од збирки *Оџац* (2013), *The Clash* (2016), преко *Ave Maria!* (2018), *Breaking the Waves* (2019) и *Ўristen*-а (2020), рефренско „када бих“ Драгана Бошковића не налази тек место у последњој збирци *Живоџ и ја смо квиџ! viberpunk џоезија*, већ кроз сваку од наведених књига нарастајући и постајући све интензивније, све удаљеније, све брже, у *viberpunk* поезији радикализује само себе. Како се поезија поеме *Ave Maria!* остварује у оностраном и док је песнички текст *Ўristen*-а откровењско-песнички револуционаран, тако се „када бих“ *viberpunk* поезије налази даље чак и од саме трансценденције. Ово најбрже „када бих“ Драгана Бошковића води њега, поезију, читање у оно неповратно, у просторе иза смрти, и то смрти која је у *Ўristen*-у припитомљена, која у поеми *Ave Maria!* нестаје у Марији Богородици, док је у *Оцу* била прекривена упаљеним свећама и ненаписаним песмама. *Viberpunk* продужава и, можда, остварује жељену револуцију *The Clash*-а и *Ўristen*-а, те поезија, сведена на ништа себе, померена преко краја језика, преко краја света, човека, смрти, објављује се као ништа које се извија према Богу или љубави.

Жанровска одредница Бошковићеве књиге – *viberpunk џоезија* – није тек својеврсна афирмација поезије као такве, већ је дата одредница траг промене која се догодила у кући бића поезије, у месту њеног поезиса, знак да поезија и даље јесте, иако више није, да постоји, иако је умрла можда још са апостолом Павлом (*У једном џелу*, 2003), можда са пророком Исаијом (*Исаија*, 2006), можда са Џенис Џоплин (*The Clash*, 2016),

можда управо овом збирком, можда после ње. Као да Бошковић бележи смрт поезије која се преселила у не-себе, из језика у речи, у говор, артикулисан стикерима, кратким, рефренским, ритмизованим и брзим порукама, отишла у не-себе и тамо жели да остане, после своје смрти, као поезија. Живети, можда и оживети поезију тамо где она није, односно, где се она не види, осетити је невидљиву између два човека, писати поезију кораца по градовима и између њих – то овом својом књигом чини Драган Бошковић. Зато као да свака песма захтева да поезију треба радикално и ризично живети. Живети је од бића до бића, од града до града („када бих био песник“), живети је са неподношљивим а лепим болом у грудима („ничега нема (и опет тај леп бол у грудима“), упркос чињеници да сви и све умире, да се иконе продају заједно са туморима („бог нас жели заједно да би био бог“), да Ускрс лебди негде изван календара („када бих био песник“) и да је сваки дан увек јучерашњи, увек трауматични и трагични 9. новембар („9. новембар“). И по истој таквој логици после одавно заборављеног Господа, ђаво је коначно дошао по своје („суноврат и слом“). И опет по истој логици, Бошковићева *viberpunk* поезија освешћује егзистенцијално-песничку механику: да се комуникација жели а не остварује, јер на поруке нико не одговара, док лампица на телефону („поруке су безгрешне“) изнова јавља да непрестано стижу ничије, празне поруке на ничији број, ничији и још празнији профил. То су, рекли бисмо, обриси – да ли се може рећи поетски обриси? – *viberpunk* поезије.

Али, пре свега: где је поетика ове збирке и да ли се њоме заокружује поетика Драгана Бошковића? *Живої и ја смо квиї!* поезију опоравља од српског песништва историјски оболелог од романтизма, како је записано у *Breaking the Waves*, и њоме се сведочи да се може певати и када се из песама сама поезија искључује. *Viberpunk* као да изговара речи после краја, речи које су све изневериле, све откриле и све превариле; *viberpunk* је уједно испарење последњег даха поезије и самог песника. Иако се у овој књизи могу ишчитати и успоставити различите поетске и аутопоетске знаковно-стилске константе, и то са свешћу да је свако читање поезије апсолутни чин насиља над њом, она је суштински завршила са свим поетикама, са аутопоетиком. Као да оно маче из *Úristen*-а или онај гербер из *The Clash*-а, Богородица из поеме *Ave Maria!*, или сложени интертекстуални рок импулси, па и сам Драган Бошковић – као да све то постоји негде другде у односу на (ауто)поетику, на песника, на себе само. После ове књиге, свако будуће певање и свака будућа збирка као истину сопственог бића носиће само једну реч, а њу је ова збирка остварила – *квиї*. Свако будуће певање, како Бошковићево, тако и других *мрївїх* песника, мораће да се (из)бори са тим, тако одсудним и великим *квиї*. Јер *квиї* је граница поезије, живота, *квиї* је њихова фуснота, оно је тачка прекида, виша од смрти; *квиї* је живот хришћана у Кини („у кини има хришћана“), глосолалично *м* („пентакост“), *квиї* је ништа после ког се пише и живи изван разума („писати, живети, бити без мозга“). *Квиї* је почетак и крај, смирење и врхунац песничке револуције.

Рецимо и да се ово *Квиї* односи и на читаоце и читање. Опседнути теоријским и херменеутичким апаратом, и заробљени у хоризонту сопствених и туђих рецепција, сваки песнички глас упорно перципирамо као – биографски – глас песника или – поетички – лирског субјекта. А овај песник и субјект има безброј маски песничког

идентитета: рокер, панкер, професор књижевности, путник, постмодерниста или алтермодерниста, левичар, хришћанин, Богородичин поштовалац, на крају, тек човек. Међутим, певајући глас у овој књизи не припада никоме од њих, а наведени каталог јесте попис метаморфоза, регистара, дурова или молова из којих проговара поезија као таква. Глас певања јесте управо *глас певања*, који је од Лазе Костића, преко Диса, до Миљковића опевао губитак песме, док глас певања збирке *Живој и ја смо квиш!* долази после оваквог искуства. Овај глас утолико је радикалнији зато што се не зауставља у смрти поезије, већ хита даље, у апсолут празнине, у потпуно непозната јутра. Остављајући и раздељујући другима све („када бих био песник!“), он себе преноси у оно ништа себе, смањује се до сопствене нулте тачке; без икаквог другог идентитета, он је тек биће које грли („само биће које грли“). Како је, међутим, љубав тек одјек љубави, и како је увек слепа („ултразвук срца“), овај глас је поринут на непрекидно путовање. Дисовски, или не, отржењујући или опијен („пијан ко земља и трезан ко земља“), у топографији Црњанског, или не, (Варшава, Кина, Рим, Калкута, Будимпешта, Амстердам, Франкфурт, Краљево, Полинезија или Јерусалим), или тек у својој соби из које изласка нема („рим, богородица и ја“), он, као Растко Петровић, или не, замуцкује испред ултразвучних тонова који се гасе („ултразвук срца“), као Свети Силуан, или не, живи Атос („ничег нема (грчка)“), да би као *Књија Пројоведникова*, или не, рекао: све на овоме свету је већ било („све на овоме свету је већ било“).

Па ипак, брзина постојања овог гласа *viberpunk* поезије неће дозволити повлачење и резигнираност. Ослобођен поезије, а хотећи још, већ ће са Деридом („суноврат и слом“) или Левинасом („нико њој не пише писма“), Бертолином и Рембоом („када бих био човек 1“) бити негде изван, у последњем грчу среће која подразумева дневну дозу гутања стихова („суноврат и слом“). И зато ова књига и њен глас напуштају очајничке, бодријаровске пирове у граду, и зато могу да певају о Пепи Прасету и њеном скакању по блатњавим барицама („бог нас жели заједно да би био бог“), о немуштом разговору са Маријом („рим, богородица и ја“); зато пицаме („пицаме“); зато се може певати шта би било када би био човек, када би био песник; зато мртви стихови који не би били мртви („стих је увек мртав стих“). И којом логиком разумети поетско-историјску битност једног пилета које воли коку („пиле“), ако је не контекстуализовати Шарлом Акробатом, и зашто је погрешно откуцано *нескрајно* пресудно битније од *бескрајно* ако је не разумете као: нес(кафа)-крај-но (енгл.). Као да Бошковићев *viberpunk* дозива оно ван сваке језичке логике, оно неписмено, после граматике, правописа, ону грешку без грешке („порукe су безгрешне“). Као да ова поезија, у језику и поетици српског песништва данас, раскрива песнички пресудну онтолошку и граматолошку грешку.

Последња реч Бошковићеве збирке јесте *Ўр*. И тај, на другом језику именовани Отац, Бог Отац, присутан у Бошковићевом певању и пре збирке *Оџац* и после збирке *Ўристен*, није њен почетак, нити оквир: та реч крајња је тачка која се из поезије може видети. И зато је опчињавајућа. Певање у поеми *Ave Maria!* или *Ўристен-у*, како би то рекао Слотердијк, одвија се тако што песник издахне, а Бог, *Ўр-Maria*, удахне и обрнуто. Певајући глас *viberpunk* поезије уопште не дише. Он се проноси кроз *Ўр-а* до друге стране и тамо, даље, наставља још већом, још ватренијом брзином. *Viberpunk* започиње у последњем времену – последњим временима – које јесте време љубави и време

у ком књижевност умире. У, како пише Бошковић, „суноврату и слому свега“, књижевност саопштава да нас Бог, тај последњи Ђр, жели, да нас „жели заједно да би био Бог“. На сопственој самрти – од *Књије мртвих* до *Уликса*, од *Књије Ђосића* до *Пусије земље*, или од прве изговорене речи *homo sapiens*-а до последње речи последњег човека у будућности – сва књижевност казује ништа више него управо то: Бог нас жели заједно да би био Бог. Тако, сахрањујући књижевност, заједно са песником – јер је, поновимо, Драган Бошковић себе упокојио заједно са овом збирком – *Живој и ја смо квиј!* *viberpunk ѿезија* као да задржава само један једини стих те умрле књижевности и тог умрлог песника, стих из поеме *Ave Maria!*: „(Ништа сам, волим!)“. Само једно: „Ђр.“

Уколико би се, поново и за крај, морало још нешто рећи о овој најновијој књизи Драгана Бошковића – јер демон теорије неподношљиво опседа читалачку савест – онда бисмо рекли да је њена поетика обележена само једном речју – *живој*. Живот упркос оном *квиј*. И то живот као љубав – која не припада никоме, која је за све, од које се умире и од које се живи – просута кроз шест циклуса ове збирке (*ѿисаѿи*, *живеѿи*, *биѿи без мозѿа*; *warsaw*; *срби у 21. веку*; *будна је*; *melancholia*; *merry christmas*), а која је заправо само један – *love*. А зато све песме збирке *Живој и ја смо квиј!* само су једно – песма љубави. И зато, збирајући све и развејавајући привид да је постојање тог *све* могуће, *Живој и ја смо квиј!* у исту *виберирују* додаће и хладну сенку Џојсове Моли („моли лаје, моли гризе“), зној неименованог Џорџа Флојда који мирише на историју („уста пуна земље“), Мојсија у потрази за шатором састанка („бог нас жели заједно да би био бог“), именовану и баналну Србију („србија“), још баналније Србе („срби у 21. веку“), мртвог Галета („гале is dead“), као и Милицу Ћуковић, ауторку тако експресивног поговора овој Бошковићевој књизи. Додаће и оне којима нико не пише, све канцерогене, па и хришћане у Кини, и свима њима послати само један стикер :* , свестан да у том стикеру живота и љубави, ипак, неће бити. Али ће бити поезије.